

2008. június

"Segítőkéz" Lelkisegély Telefonszolgálat, Debrecen

Tartalom:

Bevezetés
Rövid hírek, információk
Programjaink
Szakmai előadás
Könyvismertetések
Filmajánló
Nevető kislexikon

Bevezetés

Kedves Ügyelőkársak!

A múltkori számban pár mondatban beszámoltam a szövetség közgyűléséről. Akkor a megválasztott vezetőséget név szerint felsoroltam, s a szolgálatvezetőnkéről pedig írtam, hogy az Etikai Bizottságba tagnak választotta meg a közgyűlés. De arról már elfelejtettem hírt adni, hogy a közgyűlés a LESZ eddigi elnökeit - Dr. Kálmánchey Albertet, Buza Domonkost, Dr. Bővíz Gábort és Dr. Varga Gábort – tiszteletbeli elnöknek választotta meg! Elnézést kérek az érintettektől a slamposágom miatt, hiszen ez a megtiszteltetés a szakmai munka elismerése mellett a szolgálatokhoz, a „mozgalomhoz” való kötődést is jelzi. Gratulálunk mindannyiuknak, de különösen szolgálatvezetőnknek!

Júniusról annyit, hogy lesz programunk bőven!

Jó ügyeleteket!

Debrecen, 2008. június 1.

Rénes László

No. 106.

Rövid hírek, információk

- **Az** Európai Bizottság Leonardo da Vinci programjának és az Osztrák Oktatási, Művészeti és Kulturális Minisztérium támogatásával jött létre a képességek és kompetenciák európai szótára (**DISCO**), amely több mint 60 000 képesség- és kompetenciamegnevezést tartalmaz, összesen 7 európai nyelven. A projekt célja, hogy hozzájáruljon az Európán belüli szabad mozgáshoz, a képességek és kompetenciák megnevezésének egységesítésével segítse a munkakeresést és munkavállalást. A szótár elérhetősége és a projektről bővebb információ: <http://disco.mit.bme.hu> (Tempus hírlevél)

2

- **Elindult a közpénzekből nyújtott támogatások honlapja**
Célja, hogy minden érdeklődő számára ingyenesen és egyszerűen hozzáférhetővé tegye az államháztartási és európai uniós forrásokból, illetve nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott programokból nyújtott támogatásokról szóló információkat.
<http://www.nonprofit.hu/hirek/egyhir/615748.html>

- **A Debreceni Női Váltó Egyesület** olyan információs honlapot kíván létrehozni, melyen szeretné megjelentetni a városban illetve a régióban a nyári szünet idejére, általános ill. középiskolás gyerekek részére szerveződő nyári táborokat. Honlapjukon a teljes kínálatot szeretnék összegyűjteni, sport, kézműves, nyelvi, zenei stb. A hirdetéseket ingyenesen lehet elhelyezni. Kérjük jelezzétek felénk a vasju@yahoo.com emailen Vas Juditnak. A honlap címe: www.dbnv.hu

- **A Drogmentes Világnap** keretében 2008. június 27-én a Baltazár Dezső téren a szervezetek bemutatkozási lehetőséget kapnak. A segítő szervezetek standokon szórólapok és információs kiadványokon keresztül hirdethetik szolgáltatásaikat.
Rövidített programtervezet:
2008-06- 26 délelőtt: Alacsonyküszöbű intézmények műhely (Önkormányzat)
este : Filmek éjszakája (Apolló mozi)
2008-06- 27 12.00-18.00: Fesztivál (Baltazár Dezső tér)
Kézműves sátor, Segítő sátor, Szervezetek standja
17.00- 21.00 Zenekarok, tánc bemutatók.
14.00- 16.00 Falmászás (Kölcsey F. Gyak.)
2008-06-28 08.30 BMX Dirt bemutató Gyülekező (Faraktár u.)
09.30 Kerékpár túra Panoráma út mentén
12.00 Ebéd/pihenő Csordás vendéglő
14.00 Paint ball Apafai lőtér
A program egyelőre tervezet, változás még lehetséges!

Programjaink

Dátum	Nap	Időpont	Megnevezés
MÁJUS			
június 13.	Péntek	17⁰⁰ – 19³⁰	Szupervízió szünet
		18¹⁵ – 18³⁰ 16⁰⁰ – 17⁰⁰	Egyéni szupervízió
Június 23.	Hétfő	17³⁰ – 20⁰⁰	Esetkonzultáció és vacsora Rézi néninél

3

Kedves Ügyelők!

A szokásos stábjaink mellett júniusban több esemény is lesz. Június 2-án, hétfőn mozilátogatást terveztünk: az Apolló moziban Szász János: Ópium c. filmjét nézzük meg (a filmről itt is olvashattok).

Három helyszínen is lesz alkalmunk népszerűsíteni a szolgáltatásunkat. Jó lenne ezekkel a lehetőségekkel élni! Külön időbeosztásban lehet feliratkozni, itt most csak a helyszíneket és az időpontokat említjük.

Tócsókert Margit tér	Nagyerdő Békás tó	Baltazár tér MODEM előtt
Június 7. Szombat (14-20 óra között)	Június 10-14. (11-20 óra) Keddtől szombatig	Június 27. Péntek (12-21 óra között)

A júniusi utolsó stábja szokásosan az évadzáró stáb, hiszen augusztus végéig, nyári szünetben nem tartunk foglalkozásokat. Most próbálunk újítani, s a helyszín Rézi néni kifőzdéje lesz. Egyelőre részletekről még nem tudok információkat közölni, de a legközelebbi stábig minden kiderül.

Szakmai előadás

Dr. Zelenák József

Visszaélés az eszközzel? – a krónikus hívók

(2008. március 11-én Budapesten tartotta szövetségünk a soron következő központi továbbképzését, „Játzma-labda”; Módszerek és eszközök a krónikusság kezelésére címmel. Ez az előadás itt hangzott el.)

4

A társadalmi visszaélés formáin kívül a használói, fogyasztói visszaélés vált ki aggodalmat a köztudatban és szaktudományos síkon egyaránt. A **visszaélés fogalmában** a túl gyakori, az ésszerűtlen (tehát a konszenzuális társadalmi, illetve lélektani célszerűség határain túlmenő), a túlzott mértékű vagy túlzottan költséges szokások értendők. Visszaélhetünk mások idejével, egyáltalán a kommunikációval „elkölthetünk” a partnerek pozitív elfogadásából, értékeléséből, „szeretet-tőkéből”, esetleg el is fogyaszthatjuk azt, illetve rosszul gazdálkodhatunk a saját időnkkel, amely más életfeladatokra lenne használandó. Olyan rendszer bukkan itt fel a köztudatban, valamiféle hasznossági elméletet sugallva, ahol például az időfelhasználást is befektetésként szemléljük, és így értéktelen a szórakozó, időtöltő, örömszerző vagy feszültségoldó használat. A minősítés valamilyen konvencionális etalon alapján történik.

A visszaéléssel kapcsolatos társadalmi aggodalmak az emberképet, az emberi természet felfogását érintik. Újabban nagy irodalma van a számítógép-, illetve internet-addikciónak, ennek kórkép jellegét a klinikai pszichológia és a pszichiátria elfogadta. Míg a film vagy a televízió visszaélő használata egyfajta „fogyasztás”, és természetét illetően hasonlít a megengedett és az illegitim kémiai anyagok visszaélő használatához, az internet-addikció az első teljesen **kommunikációs addikcióforma**, és ilyen minőségében mintegy előképe és modellje a telefon (mobiltelefon)– addikció gondolatának.

A kommunikációs elem természetesen megtalálható a szerencsejáték-, illetve fogadjáték–addikció, vagy másként: a kóros játékszenvedély vagy az un. szexuális addikció jelenségeiben is, de ott a kommunikáció csak a viselkedésforma egyik arculata.

Az abúzus és addikció koncepciója tehát a végkifejletet betegségnek, kórállapotnak tekinti, amelyet gyógyítani kell, az abúzust pedig kockázati tényezőnek, amely az ilyen kórképhez vezethet. Az **abúzus pótcselekvés**, más életfeladatoktól veszi el az időt és az energiát, rövidzárlatos örömforrás; a hozzá szokás mintegy rontja a karaktert. A pótcselekvés azt is jelenti, hogy valóságos viselkedés helyett valamiféle virtuális tevékenység alakul ki, a telefon esetében a tényleges kommunikáció helyett az eszköz révén közvetetté váló kontaktus.

Az abúzus, dependencia és addikció jelenségeinek és fogalmainak vizsgálata után felmerül a

kétely, érvényes-e az addikciós modell a **telefon túlzott, hozzászokás szerű, szenvedélyszerű használatára?** Lehetségesek-e olyan súlyos esetek, amelyekben pszichoszociális önkárosítás történik, aminek a személyiségre tartós és negatív hatásai vannak? Nyilván, hogy itt és most metaforáról van szó, és felmerül annak lehetősége, hogy ez a konstrukció már e modell túlzott kiterjesztése. Valamiféle negatív társadalmi minősítést tükröz, amely e modell révén mintegy betegségként kezelhető, tehát felmentést tartalmaz a viselkedésformával kapcsolatos különféle konfliktusok következményei, szankciói alól. **A modern kor a terápiák kora, a viselkedés- és élményváltás nagy lehetőségei nyíltak meg szakszerű pszichológiai (pszichoterápiás) és más segítő módozatok révén, amelyek kiterjednek betegségnek nem mondható állapotokra is. A telefonálás végső soron valódi kommunikáció,** gyermekkori, serdülőkori használatára is jellemző volt a környezet, különösen a család kritikus viszonyulása. A túlhasználat gyakran váltott ki konfliktusokat, különösen a telefonálásra fordított idő (és annak elmulasztott hasznos eltöltése, a feladatok, kötelezettségek teljesítése helyett), kisebb részben a költségek miatt.

A telefonálás valódi kommunikációs jellege abban nyilvánul meg, hogy a folyamatot a másik fél, a partner is szabályozza. Mindaddig, amíg a telefonálás a *konvenciók keretein belül marad*, lehet hosszabb-rövidebb, a helyzethez képest inadekvát, fárasztó, akár kimerítő is, de mindenképpen valódi kommunikáció. A telefonnal lehetségesek különféle visszaélési formák (például zaklatás, provokáció, zavarás, néma hívás, megjelennek a krónikus hívók, stb.), de ezek szétfeszítik a kommunikáció kereteit, és leginkább névtelenül, álnevet használva, az identitást rejtve valósulhatnak meg. A telefon valódi kommunikációs jellegét mutatja, hogy igen elterjedt a telefonos lelki segélyszolgálat, kevésbé elterjedt a néhány krízistelefon szolgálat, és ezek segítségével komoly segítő, terápiás effektusok érhetők el (Buda Béla).

Saját tapasztalatok

Előadásomban először az *Országos Krízis kezelő és Információs Telefonszolgálat és a Regionális Krízis kezelő Hálózattal való együttműködésről* a hároméves működése során ebben a témában tapasztaltakkal kívánok foglalkozni, esetismertetéssel kívánok rámutatni a **telefonaddikció** lehetőségére.

A szolgálat mindenhol, minden telefonról ingyenes zöldszámon érhető el, a nap 24 órájában. Egyszerre két szolgálatban lévő szakember fogadja a beérkező hívásokat, a telefonos segítők a klienssel egyeztetve megteszik a szükséges intézkedéseket. Szolgálatunknál a *családon belüli erőszak következtében beállt súlyos válsághelyzet kezeléséről*, ehhez köthető **krízis kezelésről van szó. A protokollban foglaltaknak megfelelően járunk el.** Az egy „ügyre” fordítandó idő is szabályozott, ami a telefonos „krízis kezelésre” szorítkozik, ez hét perc (de minden beszélgetés kerek, van eleje, közepe és vége). Természetesen vannak eltérő idejű beszélgetések, ügyintézés is!

Munkánkról bővebben honlapokon: www.krizistelefon.hu; www.szmi.hu; www.szmm.gov.hu; található információk. Itt rövid reklámfilmünk is megtekinthető, szakmai cikkek is olvashatók.

A szolgálat jellegéből adódóan a krónikus hívók száma elenyésző. Azonban ez a kevésnek mondott hívás is frusztrációkhoz vezet, a telefonos munkatársakat ezek a hívások, hívók is kihívás elé állítják, megterhelve személyiségüket, lelki egészségüket, emberi viszonyulásukat, próbára teszik türelmüket. A folyamat kezelésében olyan megoldási módokat igyekszünk megvalósítani, ahol nincs vesztes-győztes viszony, minden szereplő „elég jól” jön ki belőle. A szolgálat megkezdése óta **rendszeres a szupervízió** ahol ezek az esetek feldolgozásra, helyükre kerülnek, megteremtve a harmonikus munkavégzés feltételeit. Mindenkor a team konszenzusa áll a középpontban, közösen „minősítik” a hívót krónikusnak, közösen határozzák meg azokat

a teendőket, amelyeket mindenkinek meg kell tenni.

A **definíció** sokféle lehet. Nekem ez az egyszerű, de a lényegét kifejező nagyon tetszik:

„Nem az a krónikus Hívó, aki sokat és sokáig telefonál, hanem kronicitásról akkor beszélünk, ha a Hívó problematikájának megoldásában tehetetlen vagy nem illetékesek már az ügyelők.” (Rénes László)

Megszívlelendő a következő idézet is:

„Minden telefonszolgáltatnak olyan és annyi krónikus hívója van, amennyit megérdemel.” (Takács Vince)

Amennyiben a „csapat” nem ismeri fel, hogy krónikus hívóval van dolga, akkor ez számos probléma forrása lehet. Ezért fontos, állandóan a figyelem középpontjában álló, megoldandó feladat:

1. Annak felismertetése, hogy nem lelki elsősegély telefonszolgálat vagyunk.
2. Keressük meg olyan kérdésre a választ: *„Milyen szükségletét elégíti ki, hogy idetelefonált?”*
3. Tudatosuljon bennünk, hogy a szidalmazás, a heccelődés, az obszcén szavak, ajánlatok, a krónikusság nem nekünk, nem személyünknek szól, hanem ez egy áttételes reakció, netán segélykérő kommunikáció.
4. Ismerjük fel, hogy *rendeződik-e az érzelmi állapota, ha lezajlik a beszélgetés, ha véget ér a telefonos kapcsolat? Esetleg rosszabbodik-e (milyen irányba változik) az állapota, ha ismét hív.*
5. *Milyen az újabb hívások gyakorisága, milyen mértékű ez?*
6. Legyünk tisztába *kompetencia* határainkkal.
7. Tudatosuljon bennünk, hogy meddig teszünk jót? Meddig kezelhető telefonon keresztül a problémája. Ezt meg is lehet „üzenni” felé: *„kezelem a problémádat, keressünk közös megoldást, ”... vagy éppen: „számodra ez tévút, nem én vagyok a Te embered, nem én vagyok bajodra a megoldás...”*
8. Fontos, hogy lássuk, mikor alakítunk ki egy kóros kötődést, függőséget, amely már nem segíti a hívót a fejlődésben, sőt, agresszióhoz, szexuális tartalmú ajánlatokhoz, fenyegetőzéshez vezet.
9. Lássuk be, láttassuk be vele is, hogy nem én vagyok számára a megoldás...
10. Folytassunk tisztázó beszélgetést arról, hogy mi az, amit a mi szolgálatunk már nem tud felvállalni, próbáljuk tudatosítani benne, hogy neki sem jó, hogy így működik (nyíltság, őszinteség, hitelesség, kölcsönös bizalom)
11. Mire „ránk talál” a kliens, már számos ilyen szolgálatot felhívott, ők lehetnek a („rendszerhasználók”).
12. Ha nem ismerjük fel közösen, ha nem jutunk konszenzusra a diagnózist illetően is, (annak ellenére, hogy nem minősítünk, nem diagnosztizálunk) ha nem ismerjük fel, hogy miről van szó, meg is oszthatja a segítők csapatát – *„ki a jobb segítő?”-omnipotencia* érzése kerül felszínre.
13. Nem vagyunk mindenhatóak, mindentudóak, tudjuk „átadni a klienst”, mutassunk rá a számára segítő lehetőségekre, lássuk el minden lehetséges információval, azzal kapcsolatban, hogy hol kaphat szakszerű segítséget, hogy ne maradjon egyedül problémájával.
14. A **játszmák** kezelésének, a segítők egymás elleni hangolásának, kijátszásának megelőzésére nagyon fontos a szakemberek egymás között meglévő *bizalma, őszintesége, hiteles kommunikációja, a tettek és szavak összhangja*. Ennek ellenkezője, amikor a „kolléga” pl.: őszinteség helyett „lerázza” a klienst azzal, hogy: **„mondja azt, hogy krízisben van, verik is, és majd akkor elhelyezik”** – ez a 22-es csapdája,

mivel ideiglenes elhelyezés után hozzá kerül vissza a kliens, és szembesül, azzal, hogy manipulációval eredményt lehet elérni, vagy éppen kétely merül fel a kliensben, hogy: „*Ki nem mond igazat, milyen szakemberek ezek, hogy nem tudják, hogy ki mivel foglalkozik, milyen szolgáltatást tud nyújtani, stb.*”

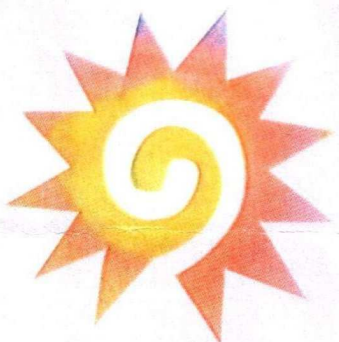
Hitelesen viselkedik az ilyen segítő?

Így el is jutottunk a rendszerbántalmazás kérdéséhez, ami újabb feladat elé állítja a segítő szakma, de más szakmák képviselőit is.

Ez azonban egy következő előadássorozat témája lehet!

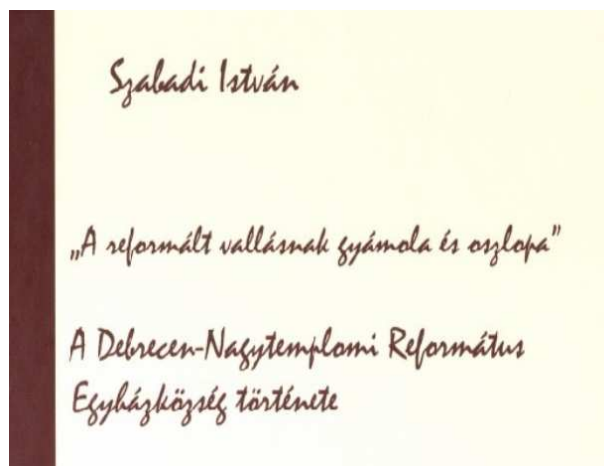
Az OKIT segítőinek kiemelt feladatai (a „telefon emelgetése” mellett):

- elsődleges szűrés („A hívás a Szolgálat kompetencia körébe tartozik?” „Mi a probléma? Milyen megoldási lehetőségek jöhetnek szóba?...”)
- tájékoztatás, szakszerű információadás és csere,
- a problémához kapcsolódó kapcsolatrendszer működtetése, a kompetens intézmény, szakember megtalálásában segítségnyújtás, a jelzési kötelezettség teljesítése,
- segítség (telefonon, e-mailben), segítő beszélgetés, „rapid” esetkezelés, a kliens kérésére tanácsadás,
- súlyos válsághelyzet esetén azonnali beavatkozás, a megfelelő hatósági intézkedés kezdeményezése,
- a prostitúcióval, az emberkereskedelemmel összefüggő feladatok végzése,
- szükség esetén titkos menedékhelyekre elhelyezés kezdeményezése, az elhelyezések koordinálása,
- szakmai konzultációs lehetőségek biztosítása, esetleírások készítése, azok közzététele, továbbképzésen felhasználása,
- együttműködés a regionális kríziskezelő hálózat és a titkos menedékház szakembereivel, ahová „kimenekítjük” a családon belüli erőszak következtében beállt súlyos válsághelyzetben, krízisben lévő áldozatokat,
- együttműködés a Magyarországon működő segítő intézményekkel, hatóságokkal, a rendőrséggel, más telefonos szolgálatokkal és civil szervezetekkel,
- nemzetközi kapcsolatok ápolása, szélesítése,
- a munkát meghatározó rendelkezések (éves munkatervi feladatok, munkaköri leírásban foglaltak, napi aktuális teendők, stb.), szabályok, normák betartása,
- az adatbázis folyamatos frissítése, a forgalmi napló vezetése, beszámolási kötelezettségek teljesítése,
- statisztikai kimutatások készítése, az adatok havonkénti értelmezése, feldolgozása, következtetések levonása, a szükséges változtatások, javaslatok megtétele,
- a szakmai tudás folyamatos frissítése, karbantartása,
- részvétel a saját szakmaiság fejlesztésében, a „kiegész” megelőzésében, a szemléletformáló, prevenciós munkában...
- türése, megfelelő-, nyugodt hangon, módon kezelése annak az erőszaknak - mocskolódó, szórakozó, obszcén, fenyegető, ellenőrző, kioktató, stb. szövegeknek - amit a „kedves” hívók közvetítenek feléjük.

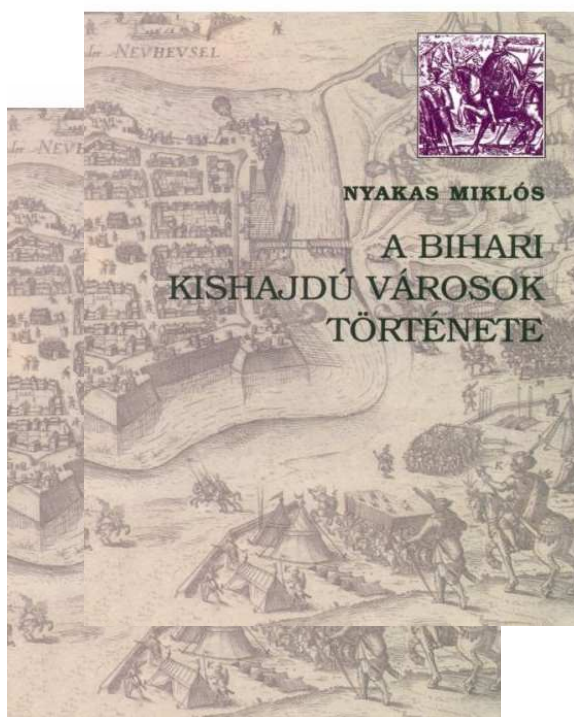

Könyvismertető

A Debrecen városa és a magyar reformátusság számára szimbolikus jelentőségűvé vált Nagytemplom gyülekezetének életébe nyerhetünk bepillantást Dr. Szabadi István, a Református Egyházkerület Levéltárának igazgatója könyvei révén. Hiánypótló kötetei az egyházi élet megszerveződését, a gyülekezet tagjainak mindennapi áldozatvállalásait, valamint a város és a Kollégium számára nyújtott nem mindennapi támogatását mutatják be.

8

Dr. Nyakas Miklós könyve a hajdúk letelepítéséről, különös tekintettel a bihari kishajdú városokról igen érdekes témát tár a megye történelme iránt érdeklődő hallgatóság elé. Az idők folyamán maguknak különleges státuszt és jogokat kivívott hajdúk sokrétű története településenként egyedi sajátosságokkal bír, amelyen belül külön csoportot képeztek a bihari kishajdú városok. A települések történelme és hagyományai ma is élő kulturális környezetként befolyásolják lakosaik életét.

Polcz Alaine: Kit szerettem? Mit szerettem?

Polcz Alaine mesél nekünk életéről, könyve meghitt dialógus író és olvasó között. Olyan rejtelmekbe is beavat, amelyek ritkán tárulnak fel az irodalmi berkeken kívül élők számára. Polcz Alaine karnyújtásnyira visz a barátaihoz, például Weöres Sándorhoz és Károlyi Amyhoz, Nemes Nagy Ágneshez vagy Vajda Júliához. Pátosz nélkül szól az emberi találkozások katartikusan ünnepi és színes pillanatairól egy kietlen korszak szürke hétköznapijaiban. Visszatekint izgalmas élete meg-megcsillanó történéseire, megosztja velünk tapasztalatait találkozásokról, barátságról, ártatlan flörtől, bizakodásról, nélkülözésről, tunéziai utazásról. Ismét tanulhatunk Polcz Alaine-től. Öregedni tanít csendes, konok szeretettel. Megmutatja, hogyan válik örömtelivé az idős kor, amely szerinte az életnek éppoly értékes és természetes része, mint az ifjúság. A sorsunkban való tevékeny jelenléttel érdemeljük ki az öregség szelíd bölcsességét, ami kárpótol a múltba vesző ifjúságunkért.

Személyes hangvételi vallomások a feledhetetlen barátokról és barátnőkről, akik a rendkívül gazdag életút meghatározó szereplői voltak egy nehéz történelmi korszakban.

Filmajánló

A meztelen Gonosz Szász János: Ópium

Valuska László

Szász filmjének középpontjában egy orvos és egy őrült nő szerelme áll, akik egy elmeógyógyintézetben találkoznak 1913-ban. Az Ópium Csáth Géza, a függőségeiről híres író különböző szövegei alapján készül, akárcsak a rendező utolsó nagyjátékfilmje, a nyolc évvel ezelőtt forgatott Wittman-fiúk.

Komárom mellett a Monostori erődben nyoma sincs a filmforgatásnak. Szász János és csapata itt rendezte be *Ópium* című filmjének díszleteit, amely Csáth Géza, a függőségeiről híres író különböző szövegei alapján készül, akárcsak a rendező utolsó nagyjátékfilmje, a nyolc évvel ezelőtt forgatott *Wittman-fiúk*. A forgatókönyvet Székér András és Szász János írta közösen, amely a film a Hunnia Filmstúdió és az EuroArts koprodukciójában készül el Sándor Pál és Hámori András producerkedésével. Az *Ópium*-ot a H2O Motion Pictures hozza a magyar mozikba.

A félelmetes hangulatot árasztó rendelőt az erőd belsejében építették fel. Az orvosi rendelő félhomályában egy iszonyatos gépezet jelenik meg, amelybe a női főszereplő, Kirsti Stubo dublőrjét igyekeznek beállítani. A szerkezet vertikálisan és horizontálisan is forog, ebben vizsgálja meg az őrült nőt az orvosi stáb. Szegény kaszkadőr lány rövidebb-hosszabb megszakításokkal három órát áll a szerkezetben, mire mindent felvesznek.

Egy orvos és egy őrült nő szerelme

Ulrich Thomsen és Kirsti Stubo

A felvételek előtti próbák során még átalakulnak az előre eltervezett beállítások, mivel Szász és operatőre, Máthé Tibor folyamatosan instruálják a színészeket, akiknek legfőbb feladata ebben a jelenetben a figyelés. A film nemzetközi hírű sztárja Ulrich Thomsen (*Születésnap*, *Dogma*) jól figyel: csendesen, magában. Nem nagyon beszélgetnek vele, amit nem csodálok, mert olyan szenvtelennek látszik, mint a dogma filmekben, csak itt nem rázza senki a kamerát körülötte.

A díszletben a doktornak öltözött Szöllösy Géza képzőművész vezet körbe, aki a film special art

designere, amiről annyit árult el, hogy „mi találtuk ki a *Taxidermiá*-ban, állítólag van ilyen”. Legfontosabb feladata, hogy a látvány hitelességét elősegítse ötleteivel, díszleteivel. Az ő nevéhez fűződik minden brutális, ijesztő és félelmetes kellék kialakítása ebben a filmben, így ő tervezte meg azt a szerkezetet, amelyben a szegény lányt pörgetik, a falakon lévő női testeket vagy a női maszkokat, illetve a speciális hideg-meleg fürdetésre használatos akváriumot. Kísérőnk hosszan ecseteli, miben különbözik az általa megalkotott elektromos

agyvizsgáló egy kivégzésre használt villamosszéktől, elárulom, nem sokban.

A forgatás láthatóan rendben zajlik, folyamatosan dolgozik a stáb. Nagyobb ordibálás és káromkodás akkor lesz, amikor a forgó szerkezet elromlik, és ilyen többször van. Néha egy-két csavart húznak meg, néha hegesztenek, miközben minden egyes alkalommal, amikor beindul a gép, valami borzasztó füstöt is elkezdenek fűjni, mint egy tinidisztkóban, ahol mindenki a málnás füstre esküszik.

Szász János, rendező - „Vágja ki az agyamat”

Szász János is elégedett a hét hetesre tervezett forgatás eddigi öt hetével, bár elmondása szerint a film önmagát rendezi azóta, hogy az első héten végre elkapta a ritmust. A rövid szünetet kihasználtuk, hogy a szünyogos lugasba invitáljuk néhány kérdésre.

filmhu: *Miért döntöttél megint Csáth Géza mellett?*

SZJ: Szerettünk volna egy narratív kamarafilmet készíteni, ami két emberről szól. Ráadásul ez egy olcsó film. Úgy alakult, hogy legyen az *Egy elmebeteg nő naplójából* és Csáth Géza sudnyai fürdőnaplójából egy történet: 1913-ban egy elmeklinikán egy tébolyult nő, akiben benne lakozik a Gonosz és szenvedélyesen ír, találkozik egy doktossal, aki nem tud írni, szeretni. Ebből egy szerelmi történet kerekedett, amelyben a nő mindig azt mondja az orvosának, hogy „vágja ki az agyamat”. De mit jelent ez? Az orvos, Brenner egy rideg ember, aki csak saját magát képes megfigyelni, történetet nem tud írni, csak a morfiumadagokat számlálja. A nő ezzel szemben csupa érzés és szenvedély. Brenner rájön, hogy lehet figyelni egy másik emberre. Megérti, hogy mit jelent az, amit a nő kér, és valahogy megpróbál segíteni neki, és megteszi, átsegíti a nőt félelmein, hogy nyugodtan élhessen.

Szekér András – forgatókönyvíró – A mákony és vonzasköre

A forgatókönyv megírása annyi elméleti kérdést felvet, hogy alig bírom túrtörtetni magam: kérdeznék, érvelnék, elemeznék, hiszen dr. Brenner József, alias Csáth Géza a kettős szerep kialakításával különböző szövegeket írt, némelyik közelebb áll a valósághoz vagy a tudományhoz, némelyik szépirodalomhoz, lépek oda bátran a fűben heverő forgatókönyvíróhoz, Szekér Andrásához.

filmhu: *Miért Ópium a film címe, illetve milyen irodalmi szövegek alapján írtátok a forgatókönyvet?*

SZA: A munkacíme *Egy elmebeteg nő naplója* volt, de eredetileg két mű alapján készült: az *Egy elmebeteg nő naplója*, ami egy orvosi értekezés, nem is irodalmi szándékkal született, a másik Csáth

Géza naplója, ami félig irodalmi késztetéssel, félig önvallomásként íródott. Gyakorlatilag rögtön elvállaltam a felkérést, amikor négy évvel ezelőtt találkoztam Szász Jánossal, és megkérdezte, van-e kedvem írni ebből egy forgatókönyvet. Nehéz azt mondani, hogy ezek kapcsán, apropóján készült a forgatókönyv, de nyilván benne van a Csáth-életmű, illetve az a holdudvar, amit az író köré képzelünk. A cím nagyon jó. Tudjuk Csáthról, hogy ópiát élvező volt, de a magyar nyelvben az ópium többet is jelent. Benne van a mákony és vonzasköre.

A férfi egy rideg ember, a nő csupa érzés és szenvedély.

Kirsti Stubo és Ulrich Thomsen

Sándor Pál, producer - Szásznak ez a film borzasztóan jól áll

Amíg bent a hidegben forgatnak, kint a napsütésben magával ragadó nyugalom van. Sminkelnek, beszélgetnek, felvételt ellenőriznek. A neves rendező és producer, Sándor Pál a stábtaggal diskurál, de láthatóan ma nincs semmi különösebb feladat vagy probléma, amit meg kell oldani- valószínűleg ennek az állapotnak a megteremtése egyébként a legnagyobb munka. Viselkedéséből, fellépéséből sugárzik, hogy ő nem a nagykutya-szerű amerikai producertípus. Ő láthatóan gondját viseli a filmnek, ügyel rá, figyel, félti, óvja. Sándor Pál, filmes gondviselőnek tettük fel kérdéseinket.

filmhu: *A produkció keletkezéstörténetére lennék kíváncsi.*

SP: Szász János kollégám, barátom, hat évig nem csinált filmet, borzasztóan el volt keseredve és bejött a Hunniába. Ezek a filmrendezők mindig bejönnek keseregni (nevet). Kérte, hogy segítsek létrehozni a Tavasz ébredése című dolgozatát, amit elolvastam, és nem igazán tetszett. Elmondtam ezt neki és egy idő után látta rajtam, hogy nem vagyok hadra fogható, ekkor adta ide azt a forgatókönyvet, amit most forgat. Elolvastam, és mondtam neki, ezt kell neki csinálnia. Elkezdtünk dolgozni a könyvön hárman, majd szép lassan kialakult az a forma, ami nagyon meggyőző volt, már csak össze kellett kalapálni a pénzt rá.

Hámori András, producer – Ez egy love story

A büfékocsi mellett egy kis laptopon elégedetten nézik a producerek az elkészült werkfilm, körülöttük orvosok és ápolók töltik rövid szünetüket. Hámori András, a Sorstalanság producere és megmentője csendben felügyeli a munkálatokat, semmi különös információt nem sikerül róla kideríteni, szeretnek vele dolgozni, mert mindenkivel kedves. Ezt mi is látjuk, úgy tűnik, mintha az erőd egyik eltévedt látogatója lenne, aki gyermeki kíváncsisággal figyel a forgatást.

HA: Szász Jani azok közé az egy kézen megszámálható rendezők közé tartozik, akikkel már évek óta szeretnék dolgozni. Amikor elküldte ezt a forgatókönyvet, úgy éreztem éppen, kis szünetet szeretnék tartani a Sorstalanság után a magyarországi munkákat illetően, de olyan jó volt könyv, hogy neki ugrottam.

Kirsti Stubo, színésznő (Gizella) - Meg kell érteni a benne lakozó Gonoszt

Miközben dublőrét folyamatosan pörgetik, forgatják, a fiatal norvég színésznő valami magyaros kaját eszik a büfékocsiban, kedvesen mosolyog mindenkire, majd amikor jelenetbe hívják, rögtön megy. A történet szerint most szedték le a szerkezetéről az örült Gizellát, így az összeesés után végre dr. Brenner karjaiba eshet. A jelenetet nehezíti, hogy a rendező szeretné, ha egy vonalba esne a két színész feje, ezért legalább tízszer alétan esik össze

Kirsti. Az addig szigorúan és hidegen néző Ulrich Thomsen egy idő után nem bírja, és nevetni kezd a színésznő összeesési kísérletein, pedig szegény mindent megpróbál: esik nagyot, kicsit, ájultan, hirtelen. Most szúnyogokat pöckölgetünk beszélgetés közben, ami mégis csak kedélyesebb.

filmhu: *Honnan Szász Jánossal ez a jó kapcsolat?*

KS: Szeretek Szász Jánossal dolgozni. Mi először a Norvég Nemzeti Színházban találkoztunk két évvel ezelőtt, amikor Brecht Kaukázusi krétakör című darabját rendezte. Komoly, de egyben

szórakoztató volt az a munka, ezért is vagyok most itt. Jól éreztem magam.

László Zsolt, színész (Moravcsik doktor) - A szado-mazo vonal

Moravcsik, azaz László Zsolt hihetetlen keményen néz, miközben a stáb beáll, fickós bajusza alatt csak néha mosolyodik el. Egy idő után már láthatóan terhes a folyamatos ácsorgás a színészeknek, ezért Börcsök Enikővel guggolásban folytatják a nevetgélést. A felvétel szóra a rágózás lassul, majd abbamarad.

12

filmhu: *Milyen külföldi színészekkel együtt dolgozni?*

LZS: Sajnálom, hogy nem tudunk könnyebben kommunikálni, mert Ulrichot láttam a Születésnap című filmben, ami számomra egy meghatározó filmélmény volt. Egész különös érzés most vele egy légtérben tartózkodnom. Kirsti munkához való viszonyát minden kollégámnak példaként állítanám, egyszerűen csodálatos. Nagyon érdekes két ember, sajnálom, hogy csak a felszínen poénkodhatunk.

filmhu: *Szász Jánossal együtt dolgoztál a Mester és Margaritában, milyen vele együtt dolgozni? Máshogy dolgozik a filmforgatáson, mint a színházban?*

LZS: A munkamódszerét tekintve nincs különbség, ez a jó és a rossz oldala a Jánosnak, mert személyiségénél fogva egy picit szétfolyó ember. Ezzel semmi pejoratívát nem szeretnék érzékeltetni, egyszerűen neki idő kell, hogy megszüljön magából dolgokat, ami kicsit keservesebb a színházban, mert ott három hónapig dolgozunk az egész színdarabon. Itt viszont őt is köti az a napi 10-12 órás munkamódszer, hogy az aznapra tervezett jeleneteknek meg kell születniük, tehát itt összeszedettebb. Egy fantasztikus izlésvilággal megáldott pali, rettenetesen örülök, hogy bekerültem a filmbe. Az első nap, amikor megérkeztem, érződött, hogy egy igazán mély és magas színvonalú szakmai munka folyik. Nagyon jó ezt tapasztalni, mert sokszor érzi azt az ember, hogy legszívesebben rögtön fordulna meg a motorjával. Máthé Tibor festményeket készít a képeivel, öröm visszanézni a jeleneteket.

filmhu: *Moravcsik doktor szerepét játszod, mennyire nehéz megformálni a szinte kegyetlen pozitivistá orvost?*

LZS: Moravcsik, az intézetvezető professzor képviseli a filmben a szado-mazo vonalat, eléggé szélsőséges figura, az egésznek a fasisztoid jellegét képviseli. Ő az ellenpontja Brennernak, aki már inkább a haladóbb, lélektől-léleligig való freudista hagyományt képviseli. Szakmailag a világ két pontja. Nem könnyű ezzel a szereppel azonosulni, főleg látva azokat a kínzóeszközöket, amiket kvázi én kreáltam.

ABA-NOVÁK Vilmos

(1894, Budapest - 1941, Budapest)

muvek/index.html

Festő és grafikus. 1912-ben iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. Ösztöndíjasként Szolnokon Fényes Adolf mellett dolgozott, katonai szolgálata után Olgyai Viktornál grafikát tanult. 1922-ben rendezte első grafikai kiállítását az Ernst Múzeumban. Az expresszionizmus és az olasz novecento formanyelvét magába olvasztó, harsány színezésű piktúrájának kedvelt témája volt a vásár, a cirkusz világa.

1921-23 nyarán Nagybányán járt. 1925-ben a Szinyei Társaság grafikai díját nyerte Savanarola c. rézkarcával. 1928-tól három éven át a római Magyar Akadémián dolgozott, az ún. római iskola egyik jellegzetes képviselője volt. 1931-ben mutatta be Budapesten Rómában festett anyagát, majd ugyanebben az évben Milánóban gyűjteményes kiállítást rendezett, több képe

került olasz gyűjteményekbe. 1923-ban a paduai egyházművészeti kiállításon aranyérmet nyert. 1933-ban készült a jászszentandrási római katolikus templom freskója, 1936-ban a szegedi Hősök Kapuja (1945 után lemeszelték), 1938-ban a székesfehérvári Szt. István-mauzóleum és a városmajori templom freskóit festette. 1933-ban állami kis aranyérmet, az 1936-i párizsi világkiállításon Grand Prix-t nyert. 1939-től a Képzőművészeti Főiskola tanára volt.

A modern magyar festészet, különösen a monumentális piktúra egyik eredeti tehetsége, a két világháború közti időszak ünnepezt freskófestője, hivatalosan támogatott művész volt. Halála után, 1943-ban a Nemzeti Szalonban, 1962-ben az Magyar Nemzeti Galériában, 1963-ban pedig Varsóban, Prágában és Kassán, 1964-ben Székesfehérvárott rendeztek műveiből gyűjteményes kiállítást.

Már több mint tízezer látták

Az előzetes várakozásoknak megfelelően jelentős a kiállítás látogatottsága. Bár hosszas sorbanállás ritkán alakul ki a pénztár előtt, napról napra nagyobb létszámú közönség keresi fel a tárlatot. Eddig főként egyéni látogatók voltak kíváncsiak Aba-Novák műveire (a vendégkönyv bejegyzése szerint az ország minden részéből és a határokon túlról is), de az előzetes bejelentkezések alapján arra lehet számítani, hogy egyre több diákcsoport keresi fel a Modemet. Látható a kiállításon az a rendkívül érdekes film, amelynek felvétele Aba-Novák 1935-ös amerikai tartózkodása idején készült. A művészettörténeti jelentőségű fekete-fehér rövidfilmen a magyar művész a New York-i City College hallgatói előtt tojástemperával megfest egy képet. A kópia révén megismerhetjük Aba-Novák festői technikáját és részesei lehetünk annak a csodának, amit egy műalkotás születése jelent. Az egyórányi felvételtől az amerikai szakemberek 1939-ben készítették a Modemben látható rövidített, megvágott filmet, ami eredetileg feltehetően oktatási célokat szolgált. Az alkotás filmtörténeti szempontból is kuriózum.

Juhani Nagy János Nevető kislexikona

K

KÉMHATÁS	a titkosszolgálatok teljesítményének értékeléséhez használt mutatószám
KÉPERNYŐ	az esőtől is megvédő nagyobb méretű fényképek, festmények
KÉPMUTATÁS	festménykiállítás
KÉPZŐMŰVÉS	1. tanár 2. a szavak toldalékaival mesteri szinten bánó személy
KÉTÉLTŰ	vízben és szárazon egyaránt használható varróeszköz
KIABÁL	1. hangos emberi beszédől zengő táncmulatság 2. dél-koreai autógyár zenés-táncos vállalati ünnepe
KIAKASZT	roppant idegesítő emberek megközelíthetetlen csoportja, ahova nem könnyű bekerülni
KIÁBRÁNDUL	oly mértékű csalódás éri, hogy nyaka hirtelen kiugrik a helyéből, és csak nagy nehezen lehet visszarakni
KIBORÍTÓ	rettentően idegesítő állóvíz
KIDOBÓEMBER	1. a várkapitány-választás nagy kérdése Egerben 2. erősen ittas szesztestvér a kandeláberbe kapaszkodva enged a nemrég elfogyasztott, de már felfelé kérezkedő káposztás cvekedlinek
KIHAGY	rosszul működő elme
KIKIRICS	1. a „Who is who” leggazdagabb emberekről szóló melléklete
KIMONÓ	japán hangtechnikai eszköz, mely a sztereó bemenetet egy csatornára teszi át
KINETIKA	mozgások erkölcsi vonatkozásainak vizsgálata
KINTORNA	aerobic a szabadban
KINYALJA MAGÁT	roppant hajlékony lesbikus nő önkielégítést végez
KISÍRJA MAGÁT	Kis Jenő alanyi költő papírra veti érzelmeit
KISÜLÉS	apró termetű elitélteknek fenntartott villamosság
KLIMAXOL	a változások korát élő hölgy az egyre gyakoribb hőhullámok miatt a legnagyobb teljesítményre kapcsolja a légkondicionáló berendezést
KLOZETTPAPÍR	kicsiny kamrába zárt tiszteletes levelet fogalmaz
KOLIBRI	főleg könyvtárakban előforduló, kis termetű madár, amely villámgyors szárnycsapásaival légmozgást keltve előszeretettel lapozgatja a köteteket
KOMBINÁL	erősen töri a fejét, hogyan is lehetne Rózsikáról lehúzni a fehérneműt
KOMBINÁT	női fehérneműt előállító nagyüzem

KOMÉDIA	1. kivethető vicces jelenet, kacagtató diafelvétel 2. a közélet szereplőit kizárólag nevetséges helyzetben ábrázoló sajtóorgánium
KOMISSZÁR	a kukorica legkeményebb része
KOMORNYIK	bús hangulatú házvezető
KOMPAKT	modern, ipari témájú képzőművészeti alkotás, mely egy folyami átkelésre alkalmas vízi járművet a maga meztelen valóságában mutat meg
KOMPLEX	a komphajózás törvénykönyve
KOMPONÁL	zeneszerző nem kapott ülőhelyet a réven
KOMPOSZT	egyszeri kiskatona őrhelye a termelősövetkezet trágyadombja mellett
KOMPROMISSZUMKÖTÉS	politikusfeleségek téli pulóverek készítésére vonatkozó munkamódszere
KONKRÉT	pontosan definiált füves terület
KONTÁR	hozzá nem értők jegyzéke
KONTÓZÁS	társas kártyajáték, melyben a kártyalapokat ÁFÁ-s számlák helyettesítik
KOPOGTATÓCÉDULA	az ismert afrikai kopogtatóbogár origami változata
KOPORSÓ	holttestek tartósításához használt Na származék
KORHADÁS	régi, rossz állapotú műsorok ismétlése a tévében
KOROM	tökéletlen égéskor keletkező, tapadós, porszerű, fekete anyagból képződött, igen meredek oldalú hegycsúcs
KORONAÉKSZER	királyi fejfedők szétbontására használatos hegyesszögű alkalmatosság
KORRELÁCIÓ	az öregedés és az orrméret összefüggéseit vizsgáló tudományág
KORSÓ	az adott időszakra jellemző, ételízésítő ásvány tárolására szolgáló nagyméretű pohár
KOSÁR	vízzel hígított talaj tárolására szolgáló, vesszőből font eszköz
KOVÁCSMŰHELY	nem valódi kovácsok munkahelye
KOZMETIKA	(lat) ür-erkölcsstan
KÓBOR	csatangoló szőlőnedű
KÓSER	ó-héber rituális sörital
KÖDMÖN	(szegediesen) elmegy, elszáll a köd
KÖMÉNYPAG	szegedi B-közép
KÖNYVELŐ	összepréselt könyvekből kifolyó nyálkás massa
KÖNNYZACSKÓ	a szomorú filmeket vetítő repülőgépek szokványos utasfelszerelési cikke
KÖRÖMRESZELŐ	szabályos mértani alakzatokra rajzolt olyan egyenes, mely azt két pontban metszi

KÖRÖZÖTT	túró és hagyma eltulajdonításával foglalkozó bűnöző, akit a rendőrség is üldöz
KÖTÉNY	a valóságot pontosan tükröző konyhai ruhadarab
KÖTŐSZÖVET	a megszilárdulás állapotában levő ruhaanyag
KÖVÉR	zsíros falú véna
KÖZÖNSÉGES KAROLÓPÓK	(<i>Xysticus kochi</i>) útszéli prostituált
KÖZÖSÜLÉS	kétszer eladott vasúti helyjegy következménye
KŐOLAJ	bárdolatlan benzinkutas kérdése a kuncsafthoz üdvözlés helyett
KROKODILKÖNNY	vegetáriánus krokodil szemváladéka túl erős hagyma fogyasztásakor
KUBIZMUS	földmunkák végzésére szerződtetett bérmunkások életének megörökítésével foglalkozó festészeti irányzat
KUDARC	eleve bukásra ítélt fej-előlap
KULTÚRA	igényes irodalmi, zenei és más művészi élményekkel fűszerezett kirándulás
KUNKOR	történelmünk dicső időszaka, Kun László uralkodása
KUPÁNCsap	nagyméretű (legalább 0.5 literes) ivóalkalmatosság oldalfalába fűrt italadagoló szerkezet
KUPI	kisméretű kupola
KUPLUNG	Kipling bátyja
KURATÓRIUM	1. az örömlányok szövetségének a székháza 2. alapítványi ösztöndíjakat szexuális szolgáltatásokért cserébe odaítélő bizottsági tagok által használt félreeső kis helyiség, ahol zavartalanul meggyőződhetnek a pályázók rátermettségéről
KURTIZÁN	a második világháborúban a partizánokkal szorosan együttműködő női szórakoztatószemélyzet tagja, kollaboránsnak álcázott informátor
KUTYAGUMI	ebek szaporodását gátló új találmány
KÜRET	abortált nők erősítés céljából elrendelt szőlőbetakarítási munkája